

РОЗДІЛ 6. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ДЖЕРЕЛА ЇЇ ОТРИМАННЯ
У ПРОЦЕСІ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВАTHE ROLE OF ACCOUNTING INFORMATION AND SOURCES OF IT'S RECEIPT
IN THE PROCESS OF FINANCIAL AND ECONOMIC ACTIVITY OF ENTERPRISE

У статті розглянуто основні напрями використання бухгалтерської інформації, послідовність збору інформації, яка є необхідною у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства. Визначено основні шляхи отримання необхідної інформації під час здійснення фінансово-господарської діяльності (сканування, моніторинг, прогнозування, опрацювання інформації). Наведено класифікацію джерел інформації, зокрема бухгалтерської, а саме: за ступенем системності (несистемні, системні); за походженням (внутрішні, зовнішні); за ступенем доступу (відкриті та закриті). Проте під час використання будь-яких джерел бухгалтерської інформації слід переконатися у їх повноті, точності, достовірності, прогнозованості, вивірності, актуальності, а також доцільно розставити пріоритети у використанні того чи іншого джерела з метою уникнення використання неякісної чи непотрібної інформації. Правильно розставлені пріоритети забезпечать фінансово-господарську діяльність підприємства необхідною бухгалтерською інформацією, забезпечать йому конкурентні переваги та ефективну діяльність.

Ключові слова: інформація, бухгалтерська інформація, інформаційне забезпечення, джерела інформації, фінансово-господарська діяльність, підприємство.

В статье рассмотрены основные направления использования бухгалтерской информа-

ции, последовательность сбора информации, необходимой в процессе осуществления финансово-хозяйственной деятельности предприятия. Определены основные пути получения необходимой информации при осуществлении финансово-хозяйственной деятельности (сканирование, мониторинг, прогнозирование, обработка информации). Приведена классификация источников информации, в том числе бухгалтерской, а именно: по степени системности (несистемные, системные); по происхождению (внутренние, внешние); по степени доступа (открытые и закрытые). Однако при использовании любых источников бухгалтерской информации следует убедиться в их полноте, точности, достоверности, прогнозируемости, выверенности, актуальности, а также целесообразно расставить приоритеты при использовании того или иного источника во избежание использования некачественной или ненужной информации. Правильно расставленные приоритеты обеспечат финансово-хозяйственной деятельности предприятия необходимой бухгалтерской информацией, обеспечат ему конкурентные преимущества и эффективную деятельность.

Ключевые слова: информация, бухгалтерская информация, информационное обеспечение, источники информации, финансово-хозяйственная деятельность, предприятие.

УДК 657

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct50-42>

Бабінська С.Я.

к.е.н., асистент кафедри обліку та аналізу
Національний університет
«Львівська політехніка»

Babinska Solomiia

Lviv Polytechnic National University

In order to make a management decisions in order to make financial and economic activities need to have the necessary accounting information, and determine in what form it should be presented to make effective decisions. Such information necessary to form and accumulate in information base of enterprise, which will contain all the necessary information and ensure it's timely updating. An important element of such a database is availability of communication with information centers, databases (including foreign ones) and ability to access necessary information to interested parties and persons or organizations that are interested in carrying out financial and economic activities of enterprise. However, in order to fill the information base, it is necessary to identify sources for obtaining such information. The article considers the main areas of use of accounting information, consistency collection of information that is necessary in the process of financial and economic activities of enterprise. The main ways of obtaining the necessary information in the implementation of financial and economic activities (such as scanning, monitoring, forecasting, information processing) are identified. Listed classification of sources of information, in particular accounting, namely: by degree of systematization (non-systemic, systemic); by origin (internal, external); by degree of access (open and closed). However, when using any sources of accounting information should make sure of their completeness, accuracy, reliability, predictability, accuracy, relevance, and it is advisable to prioritize the use of a particular source, in order to avoid the use of poor quality or unnecessary information. It is also noted that one of the possible channels for obtaining accounting information at the present stage of development, given the rapid development of information technology is corporate information systems. However, unfortunately, they are not fully used at domestic enterprises. Right placed priorities will provide the financial and economic activity of the enterprise with the necessary accounting information, will provide it with competitive advantages and effective activity.

Key words: information, accounting information, information support, sources of information, financial and economic activity, enterprise.

Постановка проблеми. Як будь-яка інформаційна система, бухгалтерська зокрема, необхідна для отримання користувачами певної інформації. Органам податкової служби необхідна інформація щодо суми податкових платежів, правильності їх нарахування та сплати. Власники підприємства зацікавлені в інформації щодо динаміки загальних

фінансових показників підприємства, фінансового становища тощо. Постачальники та підрядники зацікавлені в інформації, яка дає змогу визначити виплату їх сум у встановлені терміни. Так, у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності керівники підприємства мають у своєму розпорядженні інформаційну базу, де, зокрема,

міститься бухгалтерська інформація. Проте для наповнення такої інформаційної бази інформацією, у тому числі й бухгалтерською, потрібно встановити послідовність її збору та систематизувати класифікацію можливих джерел для її отримання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вагомий внесок у дослідження питань щодо використання бухгалтерських інформаційних систем зробили такі науковці: Ф.Ф. Бутинець [4], В.В. Євдокимов [6; 7], Л.М. Кіндрацька [9], С.А. Кузнєцова [12], П.О. Куцик [14], С.Ф. Голов [5], В. Фаріон, Т. Фаріон [18] та ін. Однак, незважаючи на це, постійний розвиток технологій, зростання рівня конкуренції призводять до низки теоретичних та практичних питань щодо формування та використання бухгалтерської інформації у процесі фінансово-господарської діяльності підприємств, які потребують подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення послідовності збору бухгалтерської інформації у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства та систематизація класифікації можливих джерел її отримання.

Виклад основного матеріалу дослідження.

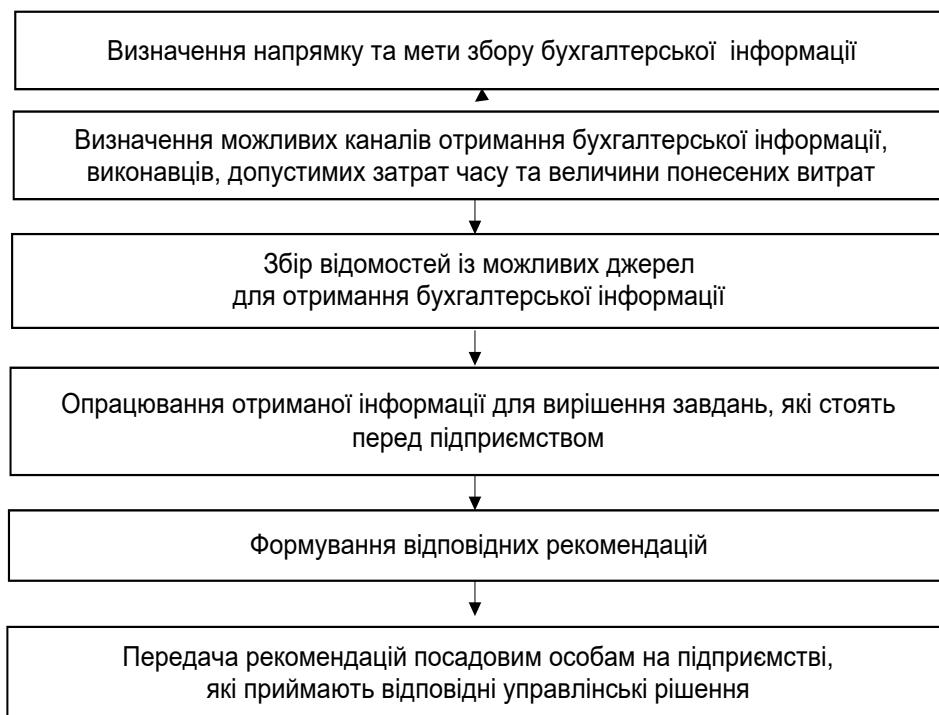
Оперативний доступ до повної і достовірної бухгалтерської інформації є передумовою прийняття швидких та ефективних управлінських рішень. Інформація, отримана у процесі ведення бухгалтерського обліку, яка використовується для прийняття управлінських рішень на підприємстві, переважно спрямована на: задоволення потреб

користувачів інформації (внутрішніх і зовнішніх); забезпечення конкурентоспроможності підприємства; максимізацію прибутку та зростання показників ефективності діяльності (прибуток є основним фінансовим показником діяльності підприємства, який характеризує ефективність господарської діяльності загалом); зниження витрат підприємства; пошук шляхів вирішення проблем, які виникають у процесі діяльності підприємства; підвищення темпів економічного розвитку підприємства і, як наслідок, поліпшення його діяльності; розширення ринків збуту тощо.

Збір бухгалтерської інформації, яка є необхідною у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства, доцільно здійснювати у послідовності, наведеній на рис. 1.

Основною метою та завданням бухгалтерської інформаційної системи є формування інформаційної бази про фінансово-господарську діяльність підприємства у такому вигляді, який буде найбільш придатним для використання користувачам.

Проте у сучасних умовах виникає гостра необхідність в удосконаленні існуючої методики ведення бухгалтерського обліку, у результаті чого постає необхідність у використанні інноваційних підходів до функціонування інформаційних систем бухгалтерського обліку, а отже, і формування бухгалтерської інформації. Використання сучасних інформаційних систем бухгалтерського обліку призведе не лише до прискорення процесу опрацювання інформації, а й до поліпшення організації

Рис. 1. Послідовність збору бухгалтерської інформації, необхідної у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності

Джерело: розроблено автором

самого процесу. Великого значення набувають корпоративні інформаційні системи, а також між-організаційні інформаційні системи, які можуть бути одним із каналів для отримання необхідної бухгалтерської інформації.

Корпоративна інформаційна система являє собою систему, яка призначена для комплексної автоматизації всіх видів господарської діяльності підприємств, у тому числі корпорацій, що складаються з групи компаній, які вимагають єдиного управління [17, с. 184]. Використання таких систем спрямоване на оптимізацію витрат, зростання рентабельності, здійснення оперативного процесу управління, зростання обсягу інвестицій тощо.

Що стосується міжорганізаційних інформаційних систем, то більшість авторів розглядає їх як сукупність інформаційних та комунікаційних технологій, завдяки яким здійснюється обмін інформацією між різними фірмами [1; 2]. С.Б. Еом вважає, що під міжорганізаційною інформаційною системою слід розуміти систему, що виходить за межі організації завдяки електронним зв'язкам із партнерами для забезпечення спільного користування інформацією, бізнес-додатками та забезпечення можливості проведення електронних трансакцій, у тому числі придбання і продаж товарів та послуг. Електронний зв'язок устанавлюється за допомогою Інтернету, екстранету, інтранету, програмного забезпечення для робочих груп (Groupware), систем електронного документообігу (Workflow Systems), мобільних технологій зв'язку тощо [3, с. 4–5].

Використання корпоративних інформаційних систем дає змогу вирішити такі завдання [6, с. 228]: забезпечити організацію ефективного планування фінансово-господарської діяльності підприємства; підвищити рівень довіри інвесторів шляхом формування максимальної прозорості ведення бізнесу; знизити ризики та збільшити прибуток за допомогою оперативного прийняття рішень та їх точності, інтуїтивності системи управління, розмежування доступу до інформації відповідно до посад співробітників і реалізації функцій її безпеки; скоротити кількісний аспект втрат робочого часу за рахунок виключення дублювання даних різними службами і підрозділами та забезпечення організації безперешкодного обміну інформацією між відділами підприємства. Використання корпоративних систем дає змогу досягти конкурентних переваг за рахунок оптимізації бізнес-процесів підприємства та зниження витрат.

Під час упровадження корпоративних інформаційних систем важливе місце має використання бухгалтерської інформації, яка, власне, формується у середовищі таких систем, адже бухгалтерські інформаційні системи є вбудованими у корпоративні інформаційні системи та забезпечують не лише формування та подання фінансової

звітності, а й дають змогу використовувати такі функції, як бюджетування, калькулювання за видами діяльності, здійснення аналізу рентабельності клієнтів тощо. Використовуючи такі інформаційні системи, можна значно поліпшити якість отриманої бухгалтерської інформації.

На думку авторів [13, с. 58], у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства необхідна бухгалтерська інформація також може бути отримана шляхом:

1) сканування – пошуку вже сформованої бухгалтерської інформації. Процес сканування полягає у перенесенні зображень чи тексту, які знаходяться на паперових носіях, в електронний вигляд (тобто на комп'ютер);

2) моніторингу – відстеження (цілеспрямований процес пошуку необхідної інформації) поточної бухгалтерської інформації. Під моніторингом необхідно розуміти систему постійного спостереження за основними показниками фінансово-господарської діяльності підприємства, здійснення систематичного збору, опрацювання та аналізу бухгалтерської інформації;

3) прогнозування – надання інформації про майбутній стан середовища. Прогнозування – це процес визначення ймовірних шляхів розвитку фінансово-господарської діяльності підприємства на основі аналізу його минулого і сучасного, тобто оцінки показників, які характеризують діяльність підприємства на перспективу;

4) опрацювання інформації. Включає у себе операції збору, введення, записування, зчитування, перетворення, зберігання, реєстрації, знищення інформації, які здійснюються з використанням як технічних, так і програмних засобів. Засоби опрацювання бухгалтерської інформації звільняють працівників від рутинної роботи і дають змогу більше часу приділяти контролю над виконанням поставлених завдань.

Що стосується джерел отримання бухгалтерської інформації, то їх класифікацію наведено в табл. 1.

За походженням джерела бухгалтерської інформації доцільно поділяти на внутрішні та зовнішні. Сукупність внутрішньої та зовнішньої інформації формує інформаційну базу підприємства. Проте важливим чинником є можливість персоналу ефективно використовувати таку базу, оскільки за відсутності такої здатності підприємство не буде в змозі скористатися наявними перевагами. Своєю чергою, під час використання зовнішніх та внутрішніх джерел бухгалтерської інформації необхідно звернути увагу на такі явища, як узгодженість внутрішньої та зовнішньої інформації та забезпечення її обміну між підрозділами підприємства.

Під час використання зовнішніх чи внутрішніх джерел бухгалтерської інформації необхідно

Класифікація джерел бухгалтерської інформації

Класифікаційна ознака	Види джерел інформації
За ступенем системності	Несистемні – це ті, які не є постійними, тобто інформація, отримана з таких джерел, може бути наслідком виконання певного виду робіт
	Системні – носять постійний характер
За походженням	Внутрішні – інформація виникає безпосередньо на підприємстві (інформація бухгалтерського, оперативного, статистичного обліку, контролю та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства тощо). Таку інформацію можна отримати з внутрішнього середовища, для неї характерними є точність, повнота, достовірність тощо. Тобто така інформація знаходиться на самому підприємстві й є доступною працівникам
	Зовнішні – інформація надходить із зовнішнього середовища підприємства (законодавча, нормативно-правова база, результати зовнішнього аудиту, відомості щодо покупців, замовників, постачальників, конкурентів тощо). Для неї зазвичай характерні неточність, приблизність, неповнота, суперечливий характер тощо. Тому така інформація може вимагати додаткових процедур опрацювання
	Відкриті – ті, які знаходяться у відкритому доступі. Інформація, отримана з таких джерел, може бути доступною для внутрішніх і зовнішніх користувачів на їхню вимогу (інформація фінансової, податкової та статистичної звітності)
За ступенем доступу	Закриті – ті, які знаходяться у закритому доступі. Інформація, отримана з таких джерел, має закритий характер, тобто містить у собі комерційну таємницю, використовується підприємством для зміцнення своїх конкурентних позицій

Джерело: систематизовано автором на підставі аналізу [8; 10; 11; 15; 16; 19]

переконатися у їх повноті, точності, достовірності, прогнозованості, вивіреності, актуальності, доцільно розставити пріоритети у використанні того чи іншого джерела, щоб уникнути використання підприємством застарілої, неякісної чи непотрібної інформації, адже правильно розставлені пріоритети забезпечать підприємство необхідною інформацією, забезпечать йому конкурентні переваги, а отже, й ефективну діяльність підприємства.

Висновки з проведеного дослідження.

Достатній обсяг бухгалтерської інформації є важливим у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства, але він не завжди забезпечує прийняття ефективних управлінських рішень. Бухгалтерську інформацію можна трактувати по-різному, проте доцільно враховувати при цьому інформаційні потреби підприємства. У цьому разі значення має не обсяг інформації, а мета та можливість своєчасного отримання необхідної бухгалтерської інформації. Із цією метою було наведено послідовність збору бухгалтерської інформації, необхідної у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства.

Одним із можливих каналів для отримання бухгалтерської інформації на сучасному етапі розвитку, ураховуючи швидкий розвиток інформаційних технологій, є корпоративні інформаційні системи. Проте, на жаль, вони не використовуються у повному обсязі. Часто працівники через недостатню мотивацію виконують рутинну роботу у середовищі інформаційних систем, які за своїм призначенням мають можливість реалізовувати значно складніші алгоритми.

Проте для того, аби підприємство здійснювало ефективну діяльність, йому слід використовувати інформацію з різних джерел, у результаті чого було систематизовано класифікацію джерел бухгалтерської інформації, а саме поділ їх за такими ознаками, як ступінь системності (несистемні та системні), за походженням (зовнішні та внутрішні) та за ступенем доступу (відкриті та закриті). Однак необхідно чітко проаналізувати, коли й які джерела потрібно використовувати.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Applegate L.M., McFarlan F.W. McKenney J.L. Corporate Information Systems Management : Text and Cases. 2008. 8th ed. Chicago : McGraw-Hill/Irwin. p. 524.
2. Cash J.I., Konsynski B.R. IS redraws competitive boundaries. *Harvard Business Review*. 1985. № 63(2). P. 134–142.
3. Eom S.B. Inter-organizational Systems in the Internet Age. 2005. IDEA Group Publishing: Hershey et al.
4. Бухгалтерський управлінський облік / за ред. Ф.Ф. Бутинця. Житомир : Рута, 2005. 479 с.
5. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні. Аналіз стану та перспективи розвитку. Київ, 2007. 221 с.
6. Євдокимов В.В. Корпоративні інформаційні системи: проблеми впровадження та аналіз ефективності. *Наукові праці КНТУ. Економічні науки*. 2009. № 16(1). С. 227–235.
7. Євдокимов В.В. Надійність бухгалтерської інформації як передумова забезпечення економічної безпеки підприємства. *Вісник ЖДТУ*. 2011. № 3(57). С. 46–50.
8. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи. Суми : Університетська книга, 2003. 278 с.

9. Кіндратська Л.М. Бухгалтерський облік у банках: методологія і практика : монографія. Київ : КНЕУ, 2002. 286 с.

10. Кочубей В.Ю. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності наукової організації службами інформації. *Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності* : мат. міжнар. семінару. Мінськ : КНТ при РМ РБ, РНТБ, 2003. С. 83–86.

11. Кревенс Д. Стратегический маркетинг / пер. с англ. ; 6-е изд. Москва : Вильямс, 2003. 512 с.

12. Кузнєцова С.А. Бухгалтерський облік в системі формування управлінської інформації: методологія та практика : монографія. Мелітополь : Таврійський держ. агротехнологічний ун-т, 2007. 297 с.

13. Інноваційний розвиток підприємства на стадії науково-технічної підготовки виробництва: особливості планування та організування / О.Є. Кузьмін та ін. Львів : Растр-7, 2012. 256 с.

14. Куцик П.О. Концептуальні підходи до розгляду інформаційних систем обліку в корпоративному управлінні. *Облік і фінанси*. 2013. № 4(62). С. 52–59.

15. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством / О.А. Лаговська та ін. Житомир : Житомирський державний технологічний університет, 2017. 416 с.

16. Інформаційні системи в менеджменті / В.О. Новак та ін. Київ : Каравела, 2010. 536 с.

17. Різніченко Л.В. Досвід упровадження корпоративних інформаційних систем управління на вітчизняних підприємствах. *Вісник КДПУ ім. М. Остроградського*. 2009. Вип. 4. Ч. 2. С. 184–189.

18. Фаріон В., Фаріон Т. Роль облікової інформації в системі управління банком. *Журнал європейської економіки*. 2013. Т. 12. № 1. С. 96–108.

19. Маркетингова інформація / Л.О. Шелюк та ін. Рівне : вид. О. Зень, 2008. 456 с.

REFERENCES:

1. Applegate L.M., McFarlan F.W., McKenney J.L. (2008) *Corporate Information Systems Management: Text and Cases*. 8th ed. Chicago: McGraw-Hill/Irwin.

2. Cash J.I., Konsynski B.R. (1985) IS redraws competitive boundaries. *Harvard Business Review*, no. 63 (2), pp. 134–142.

3. Eom S.B. (2005) *Inter-organizational Systems in the Internet Age*. IDEA Group Publishing: Hershey et al.

4. Buhgalterskiy upravlinskiy oblik. Za. red. F.F. Butintya (2005). [Accountant's Managerial Accounting]. Zhitomir PP «Ruta».

5. Golov S.F. (2007) *Buhgalterskiy oblik v Ukraini. Analiz stanu ta perspektivi rozvitku* [Accounting in Ukraine. Analysis of the state and prospects of development]. Kyiv.

6. Evdokimov V.V. (2009). Korporativni informatsiyeni sistemi: problemi vprovadzhennya ta analiz efektyvnosti [Corporate information systems: implementation problems and efficiency analysis]. *Naukovi pratsi KNTU. Ekonomichni nauki*, no. 16 (1), pp. 227–235. (in Ukrainian)

7. Evdokimov V.V. (2011). Nadiynist buhgalterskoyi informatsiyi yak peredumova zabezpechennya eko-

nomichnoyi bezpeki pidpriymstva [Reliability of accounting information as a prerequisite for ensuring the economic security of the enterprise]. *Visnik ZhDTU*, no. 3 (57), pp. 46–50. (in Ukrainian)

8. Illyashenko S.M. (2003) *Upravlinnya innovatsiyim rozvitkom: problemi, kontseptsiyi, metodi* [Management of innovative development: problems, concepts, methods]. Sumi: VTD «Universitetska kniga».

9. Kindratska L.M. (2002) *Buhgalterskiy oblik u bankah: metodologiya i praktika* [Accounting in banks: methodology and practice]. Kyiv, KNEU.

10. Kochubey V.Yu. (2003) Informatsiyne zabezpechennya innovatsiyanoi diyalnosti naukovoyi organizatsiyi sluzhbami informatsiyi [Information support of innovative activity of the scientific organization by information services]. *Informatsiyne zabezpechennya innovatsiyanoi diyalnosti: Mat. mizhn. seminaru*, Minsk. Mn.: KNT pri RM RB, RNTB. (in Ukrainian)

11. Krevens D. (2003) *Strategicheskii marketing* [Strategic marketing], 6-e izdanie: per. s angl. Moscow: Izdatelskiy dom «Vilyams».

12. Kuznetsova S.A. (2007) *Buhgalterskiy oblik v sistemi formuvannya upravlinskoyi informatsiyi: metodologiya ta praktika* [Accounting in the system formation management information: methodology and practice]. Melitopol: Tavriyskiy derzh. agrotehnologichniy un-t.

13. Kuzmin O.E., Alekseev I.V., Say L.P., Kots O.O. (2012) *Innovatsiyini rozvitok pidpriemstva na stadii naukovno-tehnichnoyi pidgotovki virobnitstva: osoblivosti planuvannya ta organizuvannya* [Innovative development of the enterprise at the stage of scientific and technical preparation of production: features of planning and organization]. Lviv: Vidavnistvo «Rastr-7».

14. Kutsik P.O. (2013) Kontseptualni pidhodi do rozglyadu informatsiynih sistem obliku v korporativnomu upravlinni [Conceptual approaches to the consideration of accounting information systems in corporate governance]. *Oblik i finansy*, no. 4 (62), pp. 52–59. (in Ukrainian)

15. Lagovska O.A., Legenchuk S.F., Kuz V.I., Kucher S.V. (2017) *Buhgalterskiy oblik v upravlinni pidpriemstvom* [Accounting in enterprise management]. Zhitomir: Zhitomirskiy derzhavniy tehnologichniy universitet.

16. Novak V.O., Matveev V.V., Bondar V.P., Karpenko M.O. (2010) *Informatsiyeni sistemi v menedzhmenti* [Information systems in management]. Kyiv: Karavela.

17. Riznichenko L.V. (2009) Dosvid uprovadzhennya korporativnih informatsiynih sistem upravlinnya na vitchiznyanih pidpriemstvah [Experience in implementing corporate information management systems at domestic enterprises]. *Visnik KDPU im. M. Ostrogradskogo*, no. 4 (2), pp. 184–189.

18. Farion V., Farion T. (2013) Rol oblikovoyi informatsiyi v sistemi upravlinnya bankom [The role of accounting information in system management bank]. *Zhurnal Evropeyskoyi ekonomiki*, no. 12 (1), pp. 96–108.

19. Shelyuk L.O., Krikavskiy E.V., Deynega I.O., Deynega O.V., Patora R. (2008) *Marketingova informatsiya* [Marketing information]. Rivne: vidavets Oleg Zen.